

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Національного університету «Чернігівська політехніка»
Панченко Олени Іванівни
на дисертаційну роботу Шпомера Андрія Миколайовича
на тему: «Розвиток інвестиційної діяльності небанківських фінансових
установ в Україні»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування**

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Розвиток інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ відіграє важливу роль у забезпеченні стабільного функціонування фінансової системи та економічного розвитку держави. Саме небанківські фінансові установи забезпечують акумулювання тимчасово вільних фінансових ресурсів, їх трансформацію в інвестиційний капітал та сприяють фінансовому забезпеченню діяльності суб'єктів господарювання. Від ефективності функціонування таких установ значною мірою залежить рівень інвестиційної активності в державі, розвиток фінансового ринку та можливості залучення додаткових ресурсів для модернізації економіки.

Інвестиційна діяльність небанківських фінансових установ функціонує під впливом значної кількості макроекономічних, фінансових та інституційних чинників, які визначають рівень їх інвестиційної спроможності та стабільність розвитку. У сучасних умовах особливої актуальності набувають питання підвищення ефективності діяльності небанківських фінансових установ, удосконалення механізмів формування їх інвестиційного потенціалу та забезпечення належного рівня державного регулювання. Важливого значення ці питання набувають в умовах макроекономічної нестабільності, воєнних ризиків, зниження інвестиційної активності та необхідності післявоєнного відновлення економіки України. Саме це актуалізує тему дисертації Шпомера Андрія Миколайовича.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконувалася відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Стратегічні детермінанти розвитку ринку фінансових послуг в умовах цифровізації національної економіки» (номер державної реєстрації 0123U104317), де дисертантом оцінено значущість інституційного забезпечення у створенні сприятливих умов для формування інвестиційного потенціалу НФУ; «Формування інноваційно-інвестиційних засад сталого розвитку суб'єктів підприємництва в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0121U113249), у межах якої здобувачем визначено роль держави в розвитку НФУ, у створенні сприятливих умов функціонування для всіх суб'єктів фінансового ринку з метою активізації процесів залучення та накопичення фінансових ресурсів для задоволення попиту на інвестиції з боку суб'єктів господарювання; «Розробка механізму фінансування інноваційного відновлення стратегічно важливих секторів економіки України у післявоєнний період» (номер державної реєстрації 0123U104318), у межах якої автором розглянуто роль небанківських фінансових установ у мобілізації капіталу для забезпечення інвестиційними ресурсами виробничих підприємств у період післявоєнного відновлення.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертації та науковими публікаціями автора дає підстави стверджувати, що теоретико-методичні положення, висновки і практичні рекомендації є достовірними. Дисертаційна робота має логічну побудову. Автор системно підійшов до формулювання завдань, обрані вірні методи дослідження, а саме: методи теоретичного узагальнення, синтезу, метод наукової абстракції та морфологічного аналізу, діалектичний метод, графоаналітичний метод, функціональний підхід, системний підхід, метод кореляційно-регресійного аналізу, методи комп'ютерного оброблення, аналізу і відображення інформації.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних науково-практичних

конференціях, науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота є цілісною, завершеною науковою працею, що містить повний комплекс встановлених вимогами структурних елементів: вступ, три розділи, висновки, а також анотацію, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг роботи становить 233 сторінки. У дисертації розглянуто теоретичні засади, методичні положення та практичні рекомендації щодо розвитку інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в Україні.

Таким чином, можна стверджувати, що дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Наукове дослідження оформлене відповідно до встановлених вимог. Пропозиції автора пройшли апробацію та доведені до практичного використання.

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та опублікованими науковими працями дозволяє погодитися з положеннями, які виносяться на захист щодо наукової новизни:

вперше:

- запропоновано фінансово-інституційний механізм формування інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ (с. 162).

удосконалено:

- науковий підхід до управління процесом формування фінансових ресурсів небанківських фінансових установ як базової складової інвестиційного потенціалу (с. 81);

- науково-практичний підхід до процесу формування сумарного інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ (с. 174, с. 177, с. 180);

- алгоритм оцінки сумарного інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ (с. 184);

- концепцію державного регулювання діяльності небанківських фінансових

установ (с. 156);

набуло подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат теорії інвестування та фінансового посередництва в частині уточнення змісту поняття «інвестиційна діяльність небанківських фінансових установ» та поглиблення змісту поняття «інвестиційний потенціал небанківських фінансових установ» (с. 57, с. 70);

- науково-практичний підхід до визначення стратегій формування інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ на основі аналізу матриці співвідношень величин впливу факторів мікро- і макросередовища (с. 73, с. 75);

- методичні підходи до оцінки впливу макроекономічних факторів на формування активів небанківських фінансових установ на базі застосування програми Microsoft Excel з використанням інструменту «Data Analysis» та функції «Regression» (с. 122-124);

- пропозиції щодо нарощування обсягів фінансових надходжень та інвестиційного потенціалу небанківських фінансових установ шляхом активізації процесу залучення фінансових ресурсів потенційних споживачів небанківських фінансових послуг на основі їх сегментації (с. 140).

Практичне значення результатів дослідження

Наукові положення, методичні та практичні результати досліджень за темою дисертаційної роботи впроваджені та використовуються в практичній діяльності: ПрАТ «СК «ВУСО»: враховано рекомендації щодо сегментації споживачів фінансових послуг для визначення цільових ринків з метою здійснення цілеспрямованої реклами, що сприятиме залученню клієнтів та підвищенню якості їх обслуговування (№ 33 від 01.04.2026); ПрАТ «СК «Арсенал Страхування»: використано фінансово-інституційний механізм формування інвестиційного потенціалу установи для нарощування інвестиційних можливостей реалізації інвестиційних проектів з метою розширення ринку та масштабування бізнесу (№ 083/58 від 10.04.2026); ТОВ «ЕКСІМЛІЗИНГ»: враховано науково-практичний підхід до формування сумарного інвестиційного потенціалу з метою підвищення інвестиційної спроможності реалізації проектів на інвестиційному ринку України

та рекомендації щодо сегментації споживачів фінансових послуг для визначення цільових ринків з метою здійснення цілеспрямованої реклами, що сприятиме залученню клієнтів та підвищенню якості їх обслуговування (№ 233 від 01.05.2026); Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано в навчальному процесі кафедри фінансів, банківської справи та страхування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з наступних навчальних дисциплін: «Страхові послуги», «Гроші та кредит» (№ 202/08-837 від 12.05.2026).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 14 наукових працях, з них: 1 стаття в іноземному науковому виданні (Web of Science); 7 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 6 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 7,6 друк. арк.; особисто автору належить – 3,75 друк. арк.

Автором дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами від 19 травня 2023 р. № 502), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. На с. 141 дисертації автор зазначає про позитивний вплив цифрових фінансових технологій на підвищення конкурентоспроможності НФУ. Проте впровадження цифровізації на ринку небанківських фінансових послуг представлено досить узагальнено. Доцільно було б визначити ті НФУ, які мають досвід використання цифровізації та конкретний результат від її впровадження.

2. На с. 151 дисертації до найбільш потужних НФУ в плані реалізації масштабних інвестиційних проєктів віднесені страхові компанії, інститути спільного інвестування та кредитні спілки. Але, як показали самі авторські дослідження, найбільш активними учасниками ринку небанківських фінансових послуг навіть в умовах воєнного стану залишаються інститути спільного інвестування та фінансові компанії. Тобто кредитні спілки, страхові компанії в умовах українських реалій не можуть вважатись значущими інвесторами в теперішній час.

3. На рис. 3.2 (с. 159 дисертації) представлена схема інституційно-інфраструктурного забезпечення функціонування саме НФУ. Але за своїм змістом та значущості розглянутих факторів, охопленням суб'єктів фінансового ринку та інших учасників інституційного та інфраструктурного забезпечення функціонування зазначеного ринку схема стосується не тільки небанківських, а і банківських фінансових установ.

4. На с. 142 дисертації автор зазначає, що підвищення стійкості ринку небанківських фінансових послуг залежить від ефективності державного управління, що особливо важливо в умовах воєнного стану. Слід було б конкретизувати, які саме управлінські рішення та заходи з боку держави будуть актуальними та мають бути застосовані для можливого підвищення стійкості ринку небанківських фінансових послуг.

5. На рис. 3.8 (с. 177 дисертації) представлений процес формування сумарного інвестиційного потенціалу НФУ під впливом факторів макро- і мікросередовища. На схемі показані фактори, що формують внутрішню і зовнішню складові зазначеного потенціалу. Але в схемі формування зовнішньої складової

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості та достовірності основних положень дисертації Шпомера А. М. та не впливають на її позитивну оцінку.

Дисертаційна робота Шпомера Андрія Миколайовича на тему «Розвиток інвестиційної діяльності небанківських фінансових установ в Україні» є завершеним цілісним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

філософії за спе

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»

Ланченко О
ую
вирний фахівць
кадрів
» 20 р.

Олена ПАНЧЕНКО